

Tilsyn i dagtilbud

BUPL's strategiske sigtelinjer

Tilsyn er i dag en lovpligtig opgave, som alle kommuner skal gennemføre.

I januar 2022 trådte ny lovgivning om tilsyn på dagtilbudsområdet i kraft. Det har betydet, at alle kommuner har skullet gennemgå og justere deres tilsynspraksis for at leve op til de nye krav. BUPL har derfor formuleret bud på et overordnet tilsynsgrundlag og fire sigtelinjer for, hvad der skaber det gode tilsyn.

Tilsynsgrundlag – overliggeren for tilsynet

Tilsyn i dagtilbud skal for det første bidrage til at sikre og skabe et godt hverdagsliv for alle børn. Derudover skal tilsynet give mening for medarbejdere og ledelse, som skal kunne genkende egen pædagogiske praksis og de mulige udviklingsområder, som det gode tilsyn kan belyse.

Tilsyn skal give et transparent indblik i betingelserne for kvalitet i hele styringskæden, dvs. både den pædagogiske praksis samt de rammer, der er for at udøve pædagogisk praksis. Det er derfor afgørende, at alle perspektiver inddrages og ansvarliggøres i processen, så tilsynet bliver et demokratisk afsæt for dialoger om kvalitet, der kan leve op til ambitionen om både at have et udviklings- og kontrolfokus.

Det bør afsøges, om der kan udvikles et nationalt tilsynsværktøj, som er demokratisk behandlet og stilles gratis til rådighed for kommunerne, så kommercielle tilsynskoncepter med varierende blik for pædagogisk kvalitet overflødiggøres. Ikke alle daginstitutioner er ens. Det skal være muligt for ledere og medarbejdere at indgå i dialog med tilsynsførende i forhold til ønsker om særlige fokuspunkter ved tilsynet og frem mod næste tilsyn.

Det er afgørende, at tilsynsførende har indgående pædagogisk viden og (som udgangspunkt praktisk) kendskab til daginstitutioners indhold, rammer og vilkår. Dette er også væsentligt, da den tilsynsførende skal formå at gå i dialog med medarbejdere og ledelse undervejs i tilsynet samt følge den pædagogiske praksis og de pædagogiske intentioner – og ikke begrænse pædagogikken i låste "tilsynskasser".

Tilsynsførende skal tage udgangspunkt i det pædagogiske grundlag og den styrkede pædagogiske læreplan. Pædagogisk kvalitet sker i mødet mellem barn og pædagog, men rammerne for kvalitet afhænger af kommunens prioriteringer af fx ressourcer og uddannelse.

Der skal derfor være fokus på de rammer, som kommunen stiller til rådighed, for at institutionen kan lykkes med høj kvalitet. Tilsynet skal derfor synliggøre og måles op mod rammerne – fx med afsæt i eksisterende data om økonomi, normering, pædagogandel, ledelsesspænd og efter- og videreuddannelse.

Sigtelinje 1

Tilsyn skal være barnets stemme

Tilsyn skal bygge på linjerne i den styrkede pædagogiske læreplan, hvor inddragelse af barnets perspektiv skal være i højsædet.

- Tilsyn skal baseres på begreber og tematikker fra den styrkede pædagogiske læreplan, herunder børneperspektiv, børnefællesskaber, leg og evalueringskultur. Der skal derfor ses på, om eksisterende tilsynskoncepter og rammer lever op til dette.
- Tilsyn skal sikre, at de værktøjer og koncepter, der benyttes i praksis, bygger på et pædagogisk ressourcensyn på børn og pædagogik og er i overensstemmelse med læreplanen og dagtilbudslovens "ikke-paragraf".

"Kommunalbestyrelsen må som udgangspunkt ikke pålægge dagtilbuddene yderligere dokumentationskrav, registreringer, koncepter, styringsmål og individuelle mål (...) Dokumentationskrav, registreringer, koncepter, styringsmål eller lignende i relation til det pædagogiske arbejde, der rækker ud over den pædagogiske læreplan, er som udgangspunkt ikke i overensstemmelse med den pædagogiske læreplan."

- Tilsyn skal have fokus på pædagogiske miljøer over hele dagen – og ikke inddrage målinger af børn.
- Tilsyn kan med fordel inddrage børnene, fx gennem børneinterviews.

Sigtelinje 2

Opfølgning på tilsyn skal prioriteres

Der skal være handlerum til institutionerne på baggrund af tilsyn – også i forhold til efter- og videreuddannelse. Negativt tilsyn skal udløse ekstra hjælp og ressourcer på institutionsniveau og må ikke bruges som løftestang til at polstre det kommunale konsulentlag.

- Opfølgning på tilsyn er afgørende for, at tilsynet får værdi for alle interessenter. Tilsynet skal derfor have tre spor i opfølgningen: et strukturelt, et ledelsesmæssigt og et pædagogisk spor. Den tilsynsførende skal i dialog med leder og pædagoger komme med konkrete bud på, hvordan opfølgningen skal se ud i alle tre spor.

- Der skal afsættes ressourcer til opfølgning, og kommunen skal tage sit ledelsesansvar ved negativt tilsyn og sikre sparring og ressourcer.
- Leder og medarbejdere skal inddrages i, hvilke handlinger der skal sættes i værk.
- Der skal være mulighed for genmæle. Tilsynsprocessen skal sikre, at medarbejdere eller ledere kan få genmæle ved tilsyn og koble tilsynet sammen med den pædagogiske kontekst. Der skal ved negativt tilsyn være ankemuligheder.
- Udviklingsdelen af tilsyn – dvs. forandringer og opfølgninger – foregår i den pædagogiske praksis i institutionerne. Det er derfor afgørende, at der afsættes ressourcer i praksis til opfølgningen og udviklingen, som pædagogisk personale og ledere skal igangsætte.

Sigtelinje 3

Faglig ledelse tæt på medarbejderne er essentielt – også ved tilsyn

En faglig stærk ledelse er fundamentet for, at pædagogfaglighed kommer i spil. Tilsyn skal tage udgangspunkt i – og fremme – dialog og forståelse. Lederen har en særlig rolle som bindeled mellem daginstitution og tilsynsførende.

- Tilsynet skal ses som en kontinuerlig proces med vedvarende fokus på udviklingsområder. Det er derfor afgørende med dialog om, hvad der skal arbejdes med frem mod næste tilsyn.
- Lederen skal kunne igangsætte faglige udviklingsprocesser i forbindelse med tilsyn og prioritere egen og personalets efter- og videreuddannelse.
- Lederen skal have ledelsessparring ved et negativt tilsyn og tildeles ressourcer til at kunne følge op og arbejde udviklingsorienteret med tilsynet.
- Det er et fælles ansvar med forvaltningen at klæde lederen på til at arbejde med de processer, som følger med et tilsyn – fx gennem uddannelse.
- Tilsynet skal inddrage pædagoger og lederes viden om, hvornår og hvordan pædagogisk kvalitet udspilles i den enkelte institution.

Sigtelinje 4

Tilsyn skal sikre kvalitet og udvikling

Alle daginstitutioner har brug for sparring – nogle har brug for mere hjælp eller hyppigere tilsyn.

Tilsyn skal støtte op om en evalueringskultur, som sikrer daglig udvikling og kvalitet. Samtidig skal tilsynet fokusere på strukturelle forhold, der kan indikere behov for tilsyn – både på institutions- og forvaltningsniveau.

- Tilsyn skal ske med fast interval (årligt/hvert andet år). Der skal dog være mulighed for hyppigere tilsyn ved behov, fx:
 - Hvis leder, personalegruppe eller forældrebestyrelse ønsker det.
 - Ved mange ledelsesskift, store ledelsesspænd, høj personaleomsætning, lav normering, lav pædagogandel mv. I disse tilfælde bør tilsynet inkludere observationer af en vis varighed.
- Der bør afsættes forberedelsestid til at understøtte evalueringskulturen. Hvis der ikke er afsat forberedelsestid, skal tilsyn have særlig opmærksomhed på dette forhold.
- Rapporten skal indeholde et afsnit om den strukturelle kontekst for den pædagogiske praksis samt fremhæve, hvad daginstitutionen lykkes godt med, og hvor der er fokus på udvikling. Den strukturelle kontekst for den pædagogiske praksis er bl.a. normeringer, pædagogandel, efter- og videreuddannelse, ledelsesspænd, sygefravær blandt det pædagogiske personale samt andre relevante data, som dagtilbuddet eller kommunen måtte have.
- Den del af rapporten, der offentliggøres, skal skrives på baggrund af en kvalitetssamtale, hvor indholdet er drøftet og præsenteret for daginstitutionens repræsentanter.
- Der skal inddrages alle relevante perspektiver for at sikre et nuanceret blik på kvaliteten. Rapporten skal som minimum inddrage ledelsens, pædagogernes og forvaltningens perspektiv, så hele styringskæden synliggøres.

En national ramme for tilsyn

Det skal undersøges, om der skal være en overordnet national ramme for tilsyn, der fastsætter krav til de indholdselementer, som skal rapporteres fra et tilsyn. Dette skal sikre gennemsigtighed for både pædagogisk praksis, forældre og politikere. Det bør i tillæg hertil undersøges, om der kan udvikles et nationalt tilsynsværktøj, der gratis kan stilles til rådighed for kommunerne. Et sådant værktøj vil kunne erstatte den stigende kommerialisering af tilsyn, som aktuelt påvirker den pædagogiske praksis ved at skabe konstitutive effekter (teaching to the test) og dermed blive styrende for den pædagogiske udvikling.